

1560.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 i člana 118 stav 4 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 30/12, 30/17 i 82/20), uz saglasnost Ministarstva kapitalnih investicija, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

P R A V I L N I K O UPRAVLJANJU PROTOKOM VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se način upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja, usaglašavanja potražnje u vazdušnom saobraćaju sa raspoloživim kapacitetom sistema vazdušnog saobraćaja i obaveze vazdušnih prevoznika, operatora aerodroma i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi u upravljanju protokom vazdušnog saobraćaja u vazdušnom prostoru Crne Gore (u daljem tekstu: crnogorski vazdušni prostor).

Preuzimanje regulativa Evropske unije

Član 2

- (1) Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzimaju: Regulativa Komisije (EU) br. 255/2010 od 25. marta 2010. godine o zajedničkim pravilima za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja, Regulativa Komisije (EU) br. 2017/2159 od 20. novembra 2017. godine o izmjeni Regulative (EU) br. 255/2010 u vezi sa pozivanjem na ICAO odredbe i Regulativa Komisije (EU) br. 2016/1006 od 22. juna 2016. godine o izmjeni Regulative (EU) br. 255/2010 u vezi sa ICAO odredbama iz člana 3 stav 1.
- (2) Regulativa Komisije (EU) br. 255/2010 o zajedničkim pravilima za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja preuzima se u prečišćenom tekstu, koji je pripremila Agencija za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija), koji sadrži sve izmjene i dopune ove regulative propisane Regulativama (EU) br. 2017/2159 i br. 2016/1006 i Regulativom Komisije (EU) br. 923/2012 kojom se utvrđuju zajednička pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u vazdušnoj plovidbi i mijenjaju i dopunjavaju Regulativa (EU) br. 1035/2011 i Regulative (EZ) br. 1265/2007, (EZ) br. 1794/2006, (EZ) br. 730/2006, (EZ) br. 1033/2006 i (EU) br. 255/2010.
- (3) Prečišćeni tekst Regulative Komisije (EU) br. 255/2010 o zajedničkim pravilima za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja dat je u Prilogu 1, koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Oblast primjene

Član 3

Ovaj pravilnik se primjenjuje na aerodrome na kojima je u toku prethodne kalendarske godine ostvareno više od 60 operacija u opštem vazdušnom saobraćaju po pravilima instrumentalnog letenja.

Značenje izraza

Član 4

- (1) Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:
  - 1) **odjeljivanje ATFM slota** (*ATFM slot allocation*) je ATFM mjera kojom se dodjeljuje slot za polijetanje u cilju prilagođavanja saobraćajne potražnje postojećem kapacitetu kontrole letenja;
  - 2) **dokument o raspoloživosti ruta** (*Route Availability Document – RAD*) je evropski zajednički referentni dokument koji sadrži načela, procedure i opis orijentacije ruta i saobraćaja za strateško upravljanje kapacitetom i protokom vazdušnog saobraćaja koji integriše strukturne i ATFM zahtjeve, geografski i vertikalno;
  - 3) **ECAA Sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, koji je ratifikovan Zakonom o ratifikaciji („Službeni list RCG”, broj 62/07 i „Službeni list CG – Međunarodni ugovori”, broj 1/11);
  - 4) **ICAO** (*International Civil Aviation Organization*) je Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva;
  - 5) **izuzimanje od odjeljivanja ATFM slota** (*ATFM Slot Allocation Exemption*) je izuzimanje nekog leta od odjeljivanja ATFM slota;
  - 6) **kapacitet** (*u ATFM smislu*) je operativno prihvatljiv obim vazdušnog saobraćaja;
  - 7) **kapacitet aerodroma** (*Airport Capacity*) je ukupan broj kretanja vazduhoplova koje aerodrom može da prihvati u određenom vremenskom periodu;
  - 8) **kriza** (*Crisis*) je kritični događaj na lokalnom i/ili na nivou evropske ATM mreže čiji početak i kraj nisu poznati, ali se, sa određenom vjerovatnoćom, može očekivati da će nastupiti, a predstavlja stanje nemogućnosti pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi na zahtijevanom nivou, koje je nastalo nakon neuobičajene ili nepredviđene situacije, i koja rezultira većim gubitkom kapaciteta ili značajnom neravnotežom između kapaciteta i saobraćajne potražnje, ili većim prekidom protoka informacija;

- 9) **menadžer mreže** (*Network Manager – NM*) je tijelo imenovano odlukom Evropske komisije u skladu sa članom 4 Regulative (EU) br. 2019/123;
  - 10) **operativno prihvatljiv kapacitet aerodroma** je kapacitet aerodromske kontrole letenja ili kapacitet aerodroma, zavisno od toga koji kapacitet je manji;
  - 11) **organizator specijalnog događaja** je pravno ili fizičko lice koje na osnovu obavljanja svojih djelatnosti ima potrebu da na poseban način privremeno uredi upotrebu crnogorskog vazdušnog prostora (npr. državni protokol, državni i vojni organi, organizacije osnovane radi promocije letačkog sporta ili rekreativnog letenja i slično);
  - 12) **pridržavanje slotu** (*Slot Adherence*) je usklađenost operatora vazduhoplova i kontrole letenja sa proračunatim vremenom polijetanja, uzimajući u obzir toleranciju slota;
  - 13) **specijalni događaj** (*Special Event*) je kritični događaj na lokalnom nivou, koji može uticati na protok vazdušnog saobraćaja (važni državni skupovi, posjeta državnih zvaničnika, vojne vježbe, međunarodne sportske i druge aktivnosti), odnosno svaka predviđena neuobičajena situacija koja može prouzrokovati značajan gubitak planiranog, objavljenog ili očekivanog kapaciteta na lokalnoj i/ili evropskoj *ATM* mreži;
  - 14) **Regulativa Savjeta (EEZ) br. 95/93** je Regulativa Savjeta (EEZ) br. 95/93 od 18. januara 1993. godine o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova na aerodromima Zajednice, koja je preuzeta Pravilnikom o načinu proširenja i ograničenja kapaciteta aerodroma, usaglašavanja redova letenja i dodjele vremenskih slotova („Službeni list CG“, broj: 49/14)
  - 15) **Regulativa (EZ) br. 549/2004** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 549/2004 od 10. marta 2004. godine o utvrđivanju okvira za formiranje Jedinstvenog evropskog neba (Okvirna uredba), koja je preuzeta Pravilnikom o utvrđivanju okvira za formiranje Jedinstvenog evropskog neba i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema („Službeni list CG“, broj: 22/13);
  - 16) **Regulativa (EZ) br. 551/2004** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 551/2004 od 10. marta 2004. godine o organizaciji i upotrebi vazdušnog prostora u Jedinstvenom evropskom nebu (Regulativa o vazdušnom prostoru), koja je preuzeta Pravilnikom o organizaciji i upotrebi vazdušnog prostora u Jedinstvenom evropskom nebu i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema („Službeni list CG“, broj: 22/13);
  - 17) **upravljačko tijelo aerodroma** je pravno lice koje upravlja infrastrukturom aerodroma i usklađuje i nadzire obavljanje djelatnosti drugih operatora na aerodromu ili sistema aerodroma u skladu sa zakonom;
  - 18) **države članice i Službeni list Evropske unije** tumače se u skladu sa tačkama 2 i 3 Aneksa II ECAA Sporazuma.
- (2) Ostali izrazi koji su upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju značenja koja su im propisana u članu 2 Priloga 1 ovog pravilnika.

Utvrđivanje kapaciteta sistema kontrole letenja ili aerodroma

Član 5

- (1) Utvrđivanje kapaciteta sistema kontrole letenja ili aerodroma zasniva se na izradi kvalitativne analize mogućnosti prihvata vazdušnog saobraćaja, bez ugrožavanja sigurnosti i bezbjednosti, koja je adekvatno dokumentovana i koja se periodično preispituje.
- (2) Za utvrđivanje vrijednosti kapaciteta sistema kontrole letenja ili aerodroma koriste se međunarodno i strukovno priznati analitički modeli i metode, *ICAO* standardi i preporučena praksa ili prihvatljive metode koje je vlasnik ili korisnik sistema razvio za svoje potrebe.

Kapacitet sistema kontrole letenja

Član 6

Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi utvrđuje kapacitete elementarnih i objedinjenih sektora aerodromske, prilazne i oblasne kontrole letenja, u zavisnosti od organizacije rada u okviru jedinica kontrole letenja.

Kapacitet aerodroma

Član 7

- (1) Upravljačko tijelo aerodroma utvrđuje kapacitet aerodroma tokom faze projektovanja i izgradnje novog aerodroma ili kapacitet tokom eksploatacije izgrađenog aerodroma, ako nije prethodno utvrđen ili se mijenja tokom vremena.
- (2) Utvrđeni kapacitet aerodroma ili njegove promjene, izražen kao broj kretanja (broj prihvaćenih i otpremljenih vazduhoplova) na čas, upravljajčko tijelo aerodroma dostavlja nadležnoj kontroli letenja najmanje jednom tokom kalendarske godine.

Operativno prihvatljiv kapacitet aerodroma

Član 8

- (1) Nadležna kontrola letenja i upravljajčko tijelo aerodroma utvrđuju operativno prihvatljivi kapacitet aerodroma za određeni vremenski period.
- (2) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dostavlja centralnoj jedinici za *ATFM* operativno prihvatljiv kapacitet aerodroma u skladu sa članom 6 stav 5 tačka (d) Priloga 1 ovog pravilnika.

Izmjene operativno prihvatljivog kapaciteta aerodroma zbog nastanka kritičnih događaja na aerodromu

Član 9

- (1) Nadležna kontrola letenja i upravljačko tijelo aerodroma saraduju u cilju utvrđivanja vrijednosti operativno prihvatljivog kapaciteta aerodroma za slučajeve nastanka kritičnih događaja na aerodromu, koordiniraju aktivnosti tokom trajanja kritičnih događaja, kao i aktivnosti usmjerene na vraćanje u redovno stanje.
- (2) Saradnja i koordinacija iz stava 1 ovog člana uređuju se sporazumom koji zaključuju nadležna kontrola letenja i upravljačko tijelo aerodroma.

Interni procesi za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja

Član 10

- (1) Upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja definisano je operativnim priručnicima menadžera mreže.
- (2) Učesnici iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika usaglašavaju svoje interne procedure u oblasti *ATFM* funkcije sa procesima koji su definisani u operativnim priručnicima menadžera mreže.

Šema orijentacije saobraćaja (TOS)

Član 11

- (1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi izrađuje nacionalni dokument o raspoloživosti ruta (u daljem tekstu: *RAD*) za potrebe strateškog upravljanja kapacitetom i protokom vazdušnog saobraćaja u crnogorskom vazdušnom prostoru.
- (2) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi uspostavlja stalne postupke za saradnju, kojima se obezbjeđuje da se *ATS* usluga i *ATFM* i *ASM* funkcije koriste i usklađuju u cilju optimalne upotrebe vazdušnog prostora.
- (3) Uređivanje, koordinacija, validacija i objavljivanje *RAD*-a vrši se u skladu sa tačkom 5 (d) Dijela B Aneksa I Priloga 1 Pravilnika o detaljnim pravilima za implementaciju mrežnih funkcija u upravljanju vazdušnim saobraćajem („Službeni list CG“, broj 51/21).

Nacionalni RAD koordinador

Član 12

- (1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi imenuje nacionalnog *RAD* koordinadora.
- (2) Menadžer mreže i nacionalni *RAD* koordinador, u postupku zajedničkog odlučivanja (*Collaborative Decision Making – CDM*), utvrđuju sadržaj *RAD*-a.
- (3) Nacionalni *RAD* koordinador postupa u skladu sa odredbama Plana poboljšanja evropske mreže ruta (*ERNIP*), kojeg objavljuje menadžer mreže.
- (4) Nacionalni *RAD* koordinador obezbjeđuje da podaci koji se dostavljaju menadžeru mreže podliježu odgovarajućem upravljanju kvalitetom i dokumentima.

Upravljanje uticaja specijalnog događaja na uobičajene aerodromske operacije

Član 13

- (1) U postupku planiranja specijalnog događaja, organizator događaja obavještava Agenciju, upravljačko tijelo aerodroma i nadležnu kontrolu letenja o namjeri organizovanja specijalnog događaja i o njegovim razmjerama.
- (2) Upravljačko tijelo aerodroma i nadležna kontrola letenja zajednički donose odluku o neophodnosti posebnog regulisanja protoka saobraćaja na aerodromu i/ili u vazdušnom prostoru.
- (3) Ukoliko upravljačko tijelo aerodroma i nadležna kontrola letenja zaključe da je potrebno posebno regulisanje protoka saobraćaja, o tome obavještavaju Agenciju.
- (4) Upravljačko tijelo aerodroma i nadležna kontrola letenja razmjenjuju informacije o specijalnim događajima sa centralnom jedinicom za *ATFM*, u cilju planiranja i razmatranja uticaja na lokalnu i evropsku *ATM* mrežu.

Statusni indikatori u planu leta

Član 14

- (1) Operator vazduhoplova može u planu leta, u rubrici 18, da navede statusni indikator, oznaka: *STS/(razlog)*, kako bi nadležnim kontrolama letenja najavio razlog za specijalni tretman predmetnog leta.
- (2) Automatsko izuzimanje od dodjeljivanja *ATFM* slota u međunarodnom saobraćaju vrši se upisivanjem posebnih statusnih indikatora u plan leta.
- (3) Agencija vodi evidenciju o letovima koji su automatski izuzeti od dodjeljivanja *ATFM* slota.

Posebni statusni indikatori za automatsko izuzimanje od dodjeljivanja ATFM slota

Član 15

Posebni statusni indikatori iz člana 14 stav 2 ovog pravilnika, kojima se ostvaruje automatsko izuzimanje od dodjeljivanja *ATFM* slota su:

- 1) *STS/ATFMX* – za letove koji su odobreni za izuzimanje od mjera upravljanja protokom saobraćaja u skladu sa članom 16 ovog pravilnika,
- 2) *STS/FFR* – za letove koji se obavljaju u svrhu gašenja požara,
- 3) *STS/HEAD* – za letove koji se obavljaju u svrhu prevoza šefova država (vladajući monarh i članova njegove uže porodice, predsjednik države i sl.) i predsjednici vlada,
- 4) *STS/MEDEVAC* – za letove kojima se obavlja hitna medicinska evakuacija usljed životne ugroženosti,
- 5) *STS/SAR* – za letove koji su uključeni u operacije traganja i spašavanja.

Pravilo za korišćenje *STS/ATFMX* statusnog indikatora

Član 16

- (1) *STS/ATFMX* statusni indikator koristi se za obezbjeđivanje izuzimanja od dodjeljivanja *ATFM* slota, kada zbog prirode i svrhe leta vazduhoplov ni pod kojim okolnostima ne smije kasniti u polijetanju.
- (2) *STS/ATFMX* statusni indikator koristi se isključivo u kombinaciji sa dopunskim statusnim indikatorom kojim se bliže najavljuje priroda i svrha leta i razlog za korišćenje *STS/ATFMX* statusnog indikatora.
- (3) Dozvoljene su sljedeće kombinacije statusnih indikatora:
  - 1) *STS/HUM ATFMX* – za let koji je angažovan u obavljanju humanitarnih akcija,
  - 2) *STS/HOSP ATFMX* – za let kojeg su nadležne medicinske ustanove kvalifikovale kao hitan medicinski let,
  - 3) *STS/STATE ATFMX* – za let koji se obavlja vojnim ili civilnim vazduhoplovom u vojne, carinske i policijske svrhe i kada kašnjenje u polijetanju može ugroziti uspješnost misije,
  - 4) *STS/ATFMX RMK/MINISTER ONBOARD* – za let koji se obavlja za potrebe zvaničnih misija ministara u Vladi,
  - 5) *STS/ATFMX RMK/VACCINE* – za slučajeve kada operatori vazduhoplova utvrde da je let kojim se prevozi vakcina protiv zarazne bolesti COVID-19 kritičan.

Korišćenje *STS/HUM ATFMX* kombinacije statusnih indikatora

Član 17

STS/HUM ATFMX kombinacija statusnih indikatora koristi se:

- 1) za let koji se obavlja u humanitarne svrhe, sa namjerom da ublaži patnju ili da pruži pomoć ugroženom pojedincu ili grupi ljudi,
- 2) za let kojim se prevozi humanitarni tim i humanitarna pomoć: hrana, odjeća, medicinska ili druga sredstva neophodna ugroženom pojedincu ili grupi ljudi tokom ili nakon nužne situacije i/ili prirodne katastrofe i
- 3) za let kojim se evakušu lica sa mjesta gdje su njihovi životi i/ili zdravlje ugroženi nužnom situacijom i/ili prirodnom katastrofom.

Korišćenje *STS/HOSP ATFMX* kombinacije statusnih indikatora

Član 18

STS/HOSP ATFMX kombinacija statusnih indikatora koristi se:

- 1) za let koji se obavlja radi zaštite ljudskog života koji može biti ugrožen ukoliko se let obavi sa kašnjenjem,
- 2) za drugi hitan medicinski let koji zahtijeva obavljanje leta bez kašnjenja, kao što je let radi prevoza pacijenta kojem prijete gubitak udova, prevoz ljudskih organa i hitan prevoz medicinskih timova,
- 3) za let ka aerodromu na kojem se pacijent prima na prevoz u cilju obavljanja hitnog medicinskog prevoza.

Korišćenje *STS/STATE ATFMX*, *STS/ATFMX RMK/MINISTER ONBOARD* i *STS/ATFMX RMK/VACCINE* kombinacija statusnih indikatora

Član 19

- (1) *STS/STATE ATFMX* kombinacija statusnih indikatora koristi se za let od državnog interesa koji se, kao *IFR/GAT* u međunarodnom saobraćaju, obavlja vojnim ili civilnim vazduhoplovom u vojne, carinske i policijske svrhe, kada je takvom državnim organu, zbog važnosti misije, neprihvatljivo kašnjenje leta u polijetanju.
- (2) *STS/ATFMX RMK/MINISTER ONBOARD* kombinacija statusnih indikatora koristi se za let koji se obavlja za potrebu prevoza ministara u Vladi u zvaničnim misijama.
- (3) *STS/ATFMX RMK/VACCINE* kombinacija statusnih indikatora koristi se radi obezbjeđivanja sigurne i brze isporuke vakcina protiv zarazne bolesti COVID-19. Kritičnost prevoza vakcina protiv zarazne bolesti COVID-19 se utvrđuje u odnosu na karakteristike vakcine koja je primljena na prevoz, odnosno uticaja mogućeg *ATFM* kašnjenja u polijetanju na zahtjeve prevoza vakcine. Operator vazduhoplova je odgovoran za sprovođenje procjene rizika prevoza vakcine u skladu sa utvrđenim međunarodnim standardima i preporučenom praksom i uputstvima međunaordnih organizacija.

Prpratna dokumentacija za letove sa posebnim statusnim indikatorima za automatsko izuzimanje od dodjeljivanja ATFM slota

Član 20

- (1) Operator vazduhoplova koji je u planu leta naveo statusni indikator iz člana 15 ovog pravilnika, dužan je da, na zahtjev Agencije, dostavi dokumentaciju kojom potvrđuje opravdanost upotrijebljenog indikatora.
- (2) Operator vazduhoplova je dužan da dokumentaciju kojom potvrđuje opravdanost upotrijebljenog statusnog indikatora čuva najmanje tri mjeseca od dana izvršenog leta.

Izveštavanje o praćenju usklađenosti sa ATFM mjerama

Član 21

U slučaju da pridržavanje ATFM slotovima na aerodromu iznosi 80% i manje na godišnjem nivou, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužan je da Agenciji dostavi plan mjera za poboljšanje pridržavanja ATFM slotovima na tom aerodromu.

Izveštavanje o odobravanju polijetanja vazduhoplovima sa odbijenim ili suspendovanim planovima leta

Član 22

- (1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužan je da, na zahtjev Agencije, dostavi izvještaj o odobravanju polijetanja vazduhoplova sa odbijenim (*Rejected FPL*) ili suspendovanim (*Suspended FPL*) planovima leta, koji sadrži opis okolnosti i pregled preduzetih radnji u vezi sa odobravanjem polijetanja vazduhoplovima bez planova leta i odobravanjem polijetanja vazduhoplova kojima su planovi leta suspendovani.
- (2) U slučajevima kada nadležna kontrola letenja učestalo odobrava polijetanja vazduhoplovima sa odbijenim ili suspendovanim planom leta, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi preduzima odgovarajuće mjere u cilju smanjenja odobravanja polijetanja vazduhoplovima sa odbijenim ili suspendovanim planovima leta.

Izveštavanje o nedostajućim ili višestrukim planovima leta

Član 23

- (1) Operator vazduhoplova, na zahtjev Agencije, dostavlja detalje o okolnostima koje su uticale da započne let bez prihvaćenog plana leta (nedostajući planovi leta; *Missing FPL*) ili ako je imao više planova leta za isti obavljani let (višestruki planovi leta; *Multiple FPLs*).
- (2) Operator vazduhoplova preduzima neophodne mjere u cilju smanjenja broja događaja iz stava 1 ovog člana i na zahtjev Agencije, dostavlja podatke o ovim događajima.

Osposobljenost izvršilaca u ATFM procesima

Član 24

- (1) Izvršiocu u ATFM procesima su kompetentno osoblje učesnika iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika, koje je odgovarajuće osposobljeno.
- (2) Osposobljavanje izvršilaca iz stava 1 ovog člana se sprovodi na osnovu programa i planova obuka, koje donose učesnici iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika i koji, u potrebnom obimu, moraju biti usklađeni sa evropskim propisima, međunarodnim standardima i preporučenom praksom sadržanim u ICAO dokumentima i priručnicima menadžera mreže.
- (3) Osposobljavanje izvršilaca iz stava 1 ovog člana je osposobljavanje radi sticanja znanja i vještina neophodnih za obavljanje ATFM funkcije, i to kroz:
  - 1) početno osposobljavanje, koje obuhvata:
    - a) inicijalno (*ab initio*) osposobljavanje - uvodno osposobljavanje radi sticanja sveopšteg znanja za potrebe daljeg osposobljavanja, koje može biti dio osnovnog osposobljavanja,
    - b) osnovno osposobljavanje - teorijsko osposobljavanje i osposobljavanje pomoću računara/mreže radi sticanja neophodnih znanja u cilju osposobljavanja za rad na radnom mjestu,
    - c) osposobljavanje za rad na radnom mjestu - osposobljavanje pod odgovarajućim stručnim nadzorom u cilju osposobljavanja za samostalno obavljanje radnih zadataka;
  - 2) dodatno osposobljavanje, u cilju:
    - a) specijalističkog osposobljavanja, odnosno osposobljavanja radi obavljanja naprednih ATFM analiza i primjena tehnika u cilju sticanja specijalističkih znanja,
    - b) osposobljavanja za potrebe sprovođenja početnog i/ili kontinuiranog osposobljavanja i/ili osposobljavanja u cilju osvježavanja znanja;
  - 3) kontinuirano osposobljavanje / osposobljavanje u cilju osvježavanja znanja, koje čine:
    - a) osposobljavanje usljed dužih prekida u radu,

- b) osposobljavanje u vezi sa najnovijim operativnim zahtjevima, novoprimjenjenim metodologijama/tehnologijama rada, primjenom neuobičajenih mjera i mjera za prevazilaženje vanrednih okolnosti (*contingency measures*), čija se dinamika sprovođenja određuje u zavisnosti od cilja osposobljavanja.
- (4) Za početno i dodatno osposobljavanje izvršilaca iz stava 1 ovog člana, učesnik iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika izdaje odgovarajuću potvrdu.
- (5) Učesnici iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika dužni su da vode evidenciju o osposobljavanju izvršilaca u *ATFM* procesima.

Dokumentacija za rad izvršilaca u *ATFM* procesima

Član 25

- (1) Učesnici iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika dužni su da izrade operativne priručnike koji sadrže radne metode i operativne postupke koji su usaglašeni sa odredbama ovog pravilnika i odgovarajućim priručnicima menadžera mreže, ili da ih direktno primjenjuju u potrebnom obimu.
- (2) Operativni priručnici iz stava 1 ovog člana moraju biti usaglašeni sa unutrašnjim postupcima učesnika iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika, dostupni izvršiocima u *ATFM* procesima i ažurni.
- (3) Ažuriranje i distribucija operativnih priručnika iz stava 1 ovog člana mora da podliježe odgovarajućem unutrašnjem upravljanju kvalitetom i dokumentima učesnika iz člana 1 stav 3 Priloga 1 ovog pravilnika.

Prestanak važenja drugih propisa

Član 26

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o upravljanju kapacitetom i protokom vazdušnog saobraćaja („Službeni list CG“, broj 58/18).

Stupanje na snagu

Član 27

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 01/2-040/21-1775/4
Podgorica, 02.11.2021. godine

Direktor,
Zoran Maksimović, s.r.

REGULATIVA KOMISIJE (EU) BR. 255/2010
od 25. marta 2010. godine
kojom se propisuju zajednička pravila o upravljanju protokom vazdušnog saobraćaja

(prečišćeni tekst)

Predmet i cilj

Član 1

1. Ovom regulativom propisuju se zahtjevi za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja (u daljem tekstu: *ATFM*) u cilju optimizacije raspoloživog kapaciteta Evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem (u daljem tekstu: *EATMN*) i unapređenja *ATFM* procesa.
2. Ova regulativa se primjenjuje na vazdušni prostor iz člana 1 stav 3 Regulative (EZ) br. 551/2004, i to na:
  - (a) sve letove koji su planirani za realizaciju ili se obavljaju kao opšti vazdušni saobraćaj i u skladu sa pravilima instrumentalnog letjenja (u daljem tekstu: *IFR*) u cjelini ili djelimično;
  - (b) sve faze letova navedenih u tački (a) i na upravljanje vazdušnim saobraćajem.
3. Ova regulativa se primjenjuje na sljedeće učesnike, ili na zastupnike koji postupaju u njihovo ime, uključene u *ATFM* procese:
  - (a) operatore vazduhoplova,
  - (b) jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju (u daljem tekstu: *ATS* jedinice), uključujući *ATS* prijavne biroe i aerodromske kontrole letjenja;
  - (c) usluge vazduhoplovnog informisanja;
  - (d) subjekte uključene u upravljanje vazdušnim prostorom;
  - (e) upravljačka tijela aerodroma;
  - (f) centralnu jedinicu za *ATFM*;
  - (g) lokalne *ATFM* jedinice;
  - (h) koordinate slotova koordinisanih aerodroma.

Definicije

Član 2

Za potrebe ove regulative primjenjuju se definicije iz člana 2 Regulative (EZ) br. 549/2004 i člana 2 Regulative Savjeta (EEZ) br. 95/93.

Sljedeće definicije se, takođe, primjenjuju:

1. 'mjere upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja (*ATFM* mjere)' su postupci koje su preduzeti radi sprovođenja upravljanja kapacitetom i protokom vazdušnog saobraćaja;
2. 'operator' je lice, organizacija ili preduzeće koje učestvuje ili namjerava da učestvuje u operacijama vazduhoplovom;
3. '*IFR*' označava simbol koji se koristi za označavanje pravila instrumentalnog letjenja;
4. '*ATS* prijavni biro' je *ATS* jedinica uspostavljena u cilju primanja izvještaja koji se tiču *ATS* i planova leta podnijetih prije prvog izdavanja odobrenja kontrole letjenja;
5. 'lokalna jedinica upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja' je subjekat za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja koji obavlja djelatnost u ime jednog ili više drugih subjekata za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja, kao posrednik između centralne jedinice za *ATFM* i *ATS* jedinice ili grupe takvih jedinica;
6. 'kritični događaj' je neuobičajena situacija ili kriza koja uzrokuje značajan gubitak *EATMN* kapaciteta ili velika neuravnoteženost između *EATMN* kapaciteta i potražnje ili veliki nedostatak u protoku informacija u jednom ili više dijelova *EATMN*;
7. '*ATFM* slot za polijetanje' je proračunato vrijeme polijetanja dodijeljeno od strane centralne jedinice za *ATFM* sa vremenskom tolerancijom kojom upravlja lokalna *ATS* jedinica;
8. 'orijentacija ruta i saobraćaja' su načela i procedure za upotrebu ruta od strane vazduhoplova;
9. 'višestruki plan leta' je postojanje više od jednog plana leta za isti namjeravani let između dva aerodroma;
10. 'sektorska konfiguracija *ATS* jedinice' je četvorodimenzionalni opis sektora vazdušnog prostora *ATS* jedinice, ili grupe sektora, koji se može upotrebljavati stalno ili privremeno;
11. 'vrijeme voženja na aerodromu' je unaprijed određena vremenska vrijednost od početka vožnje do polijetanja, izraženo u minutima i koja važi tokom normalnog rada aerodroma;
12. 'ažurirana pozicija leta' je pozicija vazduhoplova, koja je ažurirana podacima o nadzoru, podacima iz plana leta ili izvještajima o poziciji;
13. 'odobrenje kontrole letjenja' je odobrenje vazduhoplovu da nastavi let pod uslovima koje je utvrdila jedinica za kontrolu letjenja;
14. 'suspenzija plana leta' je proces koji pokreće tijelo koje vrši *ATFM* kako bi se osiguralo da je operator obavio izmjenu plana leta prije izvršenja leta;
15. 'usluga vazdušnog prevoza' je let ili serija letova kojima se prevoze putnici, roba ili pošta uz plaćanje naknade ili zakupnine;
16. 'operativni dnevnik' je dnevnik *ATFM* sistema, pretvoren u bazu podataka koja omogućava brzu pretragu *ATFM* podataka.

Okvir upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja

Član 3

1. Planiranje, koordinacija i sprovođenje *ATFM* mjera od strane učesnika iz člana 1 stav 3 ove regulative, moraju biti usaglašeni sa *ICAO* odredbama navedenim u Aneksu ove regulative.
2. *ATFM* je definisan sljedećim principima:
  - (a) *ATFM* mjere:
    - i. sprečavaju prekomjernu potražnju vazdušnog saobraćaja u odnosu na deklarirani kapacitet kontrole letjenja (*ATC*) sektora i na aerodromima;
    - ii. u najvećoj mogućoj mjeri koriste kapacitet *EATMN* kako bi se optimizirala efikasnost *EATMN* i minimizirali negativni efekti na operatore;
    - iii. optimizuju raspoloživi kapacitet *EATMN* kroz razvoj i primjenu mjera za poboljšanje kapaciteta *ATS* jedinica;
    - iv. podržavaju upravljanje kritičnim događajima;
  - (b) lokalne *ATFM* jedinice i centralna jedinica za *ATFM* smatraju se dijelom *ATFM* funkcije.
3. Prilikom dodjeljivanja *ATFM* slotova za polijetanje, letovima se daje prioritet u skladu sa planiranim redoslijedom njihovog ulaska na lokaciju na kojoj se primjenjuju *ATFM* mjere, osim ako posebne okolnosti zahtijevaju primjenu drugačijeg pravila prioriteta koji je formalno dogovoren i od koristi je za *EATMN*.

Stav 3 ovog člana može se primijeniti na letove koji nisu u mogućnosti da prihvate opciju rerutiranja u cilju izbjegavanja ili rasterećivanja zagušenih oblasti, uzimajući u obzir lokaciju i razmjeru zagušene oblasti.

Opšte obaveze država članica

Član 4

1. Države članice obezbjeđuju da je *ATFM* funkcija dostupna učesnicima iz člana 1 stav 3 ove regulative 24 časa dnevno.
2. Definisanje i primjena *ATFM* mjera moraju se usaglasiti sa zahtjevima bezbjednosti i odbrane država članica, kako bi se osigurala efikasnost u planiranju, dodjeljivanju i upotrebi vazdušnog prostora u korist učesnika iz člana 1 stav 3 ove regulative.
3. Uspostavljaju se stalni postupci za saradnju između učesnika uključenih u *ATFM* funkciju, *ATS* jedinica i subjekata uključenih u upravljanje vazdušnim prostorom, kako bi se optimizirala upotreba vazdušnog prostora.
4. Izrađuje se zajednički referentni dokument koji sadrži načela, postupke i opise orijentacije ruta i saobraćaja. Kada je primjenljivo, objavljivanje raspoloživih ruta u nacionalnim zbornicima vazduhoplovnih informacija, u potpunosti je usaglašeno sa ovim zajedničkim referentnim dokumentom.
5. Zajednički postupci za zahtijevanje izuzeća od *ATFM* slotova za polijetanje izrađuju se u skladu sa *ICAO* odredbama definisanim u Aneksu ove regulative. Ovi postupci se usklađuju sa centralnom jedinicom za *ATFM* i objavljuju se u nacionalnim zbornicima vazduhoplovnih informacija.

Obaveze država članica u vezi sa centralnom jedinicom za *ATFM*

Član 5

Države članice obezbjeđuju da centralna jedinica za *ATFM*:

- a) optimizira ukupne efekte efikasnosti na *EATMN* kroz planiranje, koordinaciju i primjenu *ATFM* mjera;
- b) obavlja konsultacije sa operatorima oko definisanja *ATFM* mjera;
- c) obezbjeđuje efektivnu primjenu *ATFM* mjera, zajedno sa lokalnim *ATFM* jedinicama;
- d) određuje alternativne rute, u saradnji sa lokalnim *ATFM* jedinicama, kako bi se izbjegao ili rasteretio zagušeni prostor, uzimajući u obzir ukupne efekte efikasnosti na *EATMN*;
- e) nudi opcije rerutiranja onim letovima kojim bi se optimizirao efekat iz tačke (d);
- f) blagovremeno dostavlja informacije operatorima i *ATS* jedinicama o *ATFM*, obuhvatajući:
  - i. planirane *ATFM* mjere;
  - ii. uticaj *ATFM* mjera na vrijeme polijetanja i profile leta pojedinačnih letova;
- g) prati događaje o nedostajućim i podnijetim višestrukim planovima leta;
- h) suspenduje plan leta kada se, uzimajući u obzir vremensku toleranciju, *ATFM* slot za polijetanje ne može ispoštovati a novo procijenjeno vrijeme polaska nije poznato;
- i) prati broj izuzeća odobrenih u skladu sa članom 4 stav 5 ove regulative.

Opšte obaveze *ATS* jedinica

Član 6

1. Kada *ATFM* mjera mora da se primijeni, *ATS* jedinice vrše koordinaciju, preko lokalne *ATFM* jedinice, sa centralnom jedinicom za *ATFM* u cilju obezbjeđivanja da je izbor mjere napravljen uvažavajući optimizaciju ukupnih efekata efikasnosti *EATMN*.
2. Kada je neophodno, *ATS* prijavni biro olakšavaju razmjenu informacija između pilota ili operatora i lokalne ili centralne jedinice za *ATFM*.
3. *ATS* jedinice obezbjeđuju da se *ATFM* mjere, koje se primjenjuju na aerodrome, koordinišu sa dotičnim upravljačkim tijelom aerodroma, a kako bi se postigla efikasnost u planiranju i eksploataciji za korist učesnika iz člana 1 stav 3 ove regulative.
4. *ATS* jedinice, preko lokalne *ATFM* jedinice, obavještavaju centralnu jedinicu za *ATFM* o svim događajima koji mogu uticati na kapacitet kontrole letjenja ili na potražnju vazdušnog saobraćaja.
5. *ATS* jedinice, blagovremeno i uz obezbjeđivanje kvaliteta podataka, dostavljaju centralnoj jedinici za *ATFM* sljedeće podatke i posljedične izmjene, i to:
  - (a) raspoloživost vazdušnog prostora i struktura ruta,

- (b) konfiguracije i aktivacije sektora *ATS* jedinice,
- (c) vremena voženja na aerodromima,
- (d) kapacitete sektora kontrole letjenja i aerodroma,
- (e) raspoloživost ruta, uključujući raspoloživost postignutu primjenom fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora u skladu sa Regulativom (EZ) br. 2150/2005,
- (f) ažurirane pozicije leta,
- (g) odstupanja od planova leta,
- (h) raspoloživost vazdušnog prostora, uključujući raspoloživost postignutu primjenom fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora u skladu sa Regulativom (EZ) br. 2150/2005,
- (i) stvarna vremena polijetanja.

Ovi podaci moraju da budu dostupni učesnicima iz člana 1 stav 3 ove regulative i dostavljaju se centralnoj jedinici za *ATFM* i prosleđuju se od nje, bez naknade.

6. *ATS* jedinica na odlaznim aerodromima obezbeđuje:
- (a) da *ATFM* slot za polijetanje bude obuhvaćen u odobrenju kontrole letjenja, ukoliko je let predmet *ATFM* slota za polijetanje,
  - (b) da se letovi pridržavaju *ATFM* slotova za polijetanje;
  - (c) da se letovima koji se ne pridržavaju procijenjenom vremenu polaska, uzimajući u obzir uspostavljenu vremensku toleranciju, ne izdaje odobrenje za polijetanje,
  - (d) da se letovima kojima su planovi leta odbijeni ili suspendovani ne izdaje odobrenje za polijetanje.

Opšte obaveze operatora

Član 7

Svaki namjeravani let mora da bude obuhvaćen samo jednim planom leta. Podnjeti plan leta mora ispravno da odražava namjeravani profil leta.

1. Sve relevantne *ATFM* mjere i njihove promjene, uključuju se u realizaciju planiranog leta i saopštavaju se pilotu.
2. Prilikom polijetanja sa aerodroma koji nije predmet *ATFM* slotova za polijetanje, operatori su odgovorni da se pridržavaju njihovog procijenjenog vremena polaska, uzimajući u obzir vremensku toleranciju, kako je propisano u relevantnim *ICAO* odredbama navedenim u Aneksu ove regulative.
3. Ukoliko se plan leta suspenduje u skladu sa članom 5 stav h ove regulative, dotični operator se stara za ažuriranje ili otkazivanje plana leta.

Opšte obaveze upravljačkog tijela aerodroma

Član 8

Upravljačka tijela aerodroma obavještavaju centralnu jedinicu za *ATFM*, direktno ili preko lokalne *ATFM* jedinice ili *ATS* jedinice ili preko obije jedinice, o svim događajima koji mogu uticati na kapacitet kontrole letjenja ili na potražnju vazdušnog saobraćaja. Ova tijela informišu lokalnu *ATFM* jedinicu i *ATS* jedinice, ukoliko je obavještavanje izvršeno direktno.

Usklađenost između planova leta i aerodromskih slotova

Član 9

1. Države članice obezbeđuju da centralna jedinica za *ATFM* ili lokalna *ATFM* jedinica prije obavljanja leta, ako koordinator aerodromskih slotova ili upravljačko tijelo koordinisanog aerodroma to zahtijevaju, dostavlja prihvaćen plan leta koji se realizuje sa tog aerodroma. Koordinator aerodromskih slotova ili upravljačka tijela koordinisanih aerodroma, obezbeđuju pristup prihvaćenim planovima leta koje dostavlja centralna jedinica za *ATFM* ili lokalna *ATFM* jedinica.
2. Prije leta, operatori dostavljaju aerodromima polaska i dolaska neophodne informacije, kako bi omogućili povezivanje između oznake leta koja je sadržana u planu leta i one koja je prijavljena za odgovarajući aerodromski slot.
3. Svaki operator, upravljačko tijelo aerodroma i *ATS* jedinica imaju pravo da prijavljuju koordinatoru aerodromskih slotova učestale realizacije usluga vazdušnog prevoza u vremenima koja se bitno razlikuju od dodijeljenih aerodromskih slotova ili o korišćenju aerodromskih slotova na značajno drugačiji način od onog naznačenog u vrijeme dodjeljivanja, a kada to nanosi štetu aerodromskoj djelatnosti ili vazdušnom saobraćaju.
4. Države članice obezbeđuju da centralna jedinica za *ATFM* izvještava koordinate aerodromskih slotova o učestalim realizacijama usluga vazdušnog prevoza u vremenima koja se bitno razlikuju od dodijeljenih aerodromskih slotova ili o korišćenju slotova na značajno drugačiji način od onog naznačenog u vrijeme dodjeljivanja, a kada ovo nanosi štetu *ATFM*.

Obaveze po pitanju kritičnih događaja

Član 10

1. Države članice obezbeđuju da centralna jedinica za *ATFM* uspostavi i objavi *ATFM* procedure za postupanje u kritičnim događajima u cilju smanjenja poremećaja na *EATMN*.
2. U toku pripreme za kritične događaje, *ATS* jedinice i upravljačka tijela aerodroma koordiniraju relevantnost i sadržaj procedura za prevazilaženje vanredne okolnosti sa operatorima koji su pogođeni kritičnim događajem, uključujući svako prilagođavanje pravila prioriteta.

Procedure za prevazilaženje vanredne okolnosti obuhvataju:

- (a) organizaciju i koordinaciju poslova,

- (b) *ATFM* mjere za kontrolu pristupa ugroženim oblastima radi ograničavanja dodatne potražnje vazdušnog saobraćaja u odnosu na deklarirani kapacitet čitavog ili dijela vazdušnog prostora ili određenog aerodroma,
- (c) okolnosti, uslove i procedure za primjenu pravila prioriteta za letove, poštujući osnovne interese bezbjednosne ili odbrambene politike država članica,
- (d) postupke za vraćanje u redovno stanje.

Praćenje usaglašenosti sa *ATFM* mjerama

Član 11

1. Države članice obezbjeđuju da, ukoliko je na nekom aerodromu pridržavanje *ATFM* slotovima za polijetanje u toku godine 80% ili manje, *ATS* jedinica na tom aerodromu dostavlja relevantne informacije o neusaglašenosti i preduzetim radnjama kojima bi se obezbijedilo pridržavanje *ATFM* slotovima za polijetanje. Takve radnje se navode u izvještaju koji država članica podnosi Komisiji.
2. *ATS* jedinica na dotičnom aerodromu, obezbjeđuje relevantne informacije o razlozima za odobravanje polijetanja vazduhoplovima sa odbijenim ili suspendovanim planovima leta na tom aerodromu, kao i o preduzetim radnjama kojima se obezbjeđuje njihovo pridržavanje. Takve radnje se navode u izvještaju koji država članica podnosi Komisiji.
3. Države članice obezbjeđuju da:
  - (a) centralna jedinica za *ATFM* upozori državu članicu koja dozvoljava izuzeća više od 0,6% od godišnjeg broja polijetanja iz dotične države članice;
  - (b) ukoliko je država članica upozorena prema tački (a), ona izrađuje izvještaj sa detaljima o dozvoljenim izuzecima koji podnosi Komisiji.
4. Države članice obezbjeđuju da, kada se utvrde neusaglašenosti sa *ATFM* mjerama koje proizilaze iz primjene člana 5 stav (g) ove regulative, centralna jedinica za *ATFM* upozorava operatora o neusaglašenosti.
5. Operatori podnose izvještaj centralnoj jedinici za *ATFM* za svaku neusaglašenost sa *ATFM* mjerama, navodeći detalje o okolnostima koje su dovele do nedostatka plana leta ili do višestrukih planova leta i preduzetim radnjama za ispravljanje takve neusaglašenosti.
6. Države članice obezbjeđuju da centralna jedinica za *ATFM* izrađuje godišnji izvještaj koji sadrži detalje o nedostajućim planovima leta ili podnijetim višestrukim planovima leta, kao i da podnese taj izvještaj Komisiji.
7. Države članice sprovode godišnji pregled pridržavanja *ATFM* mjerama, kako bi se obezbijedilo da učesnici, navedeni u članu 1 stav 3 ove regulative, poboljšavaju nivo poštovanja tih mjera.

Procjena efikasnosti

Član 12

1. Prilikom primjene člana 11 ove regulative, države članice obezbjeđuju da centralna jedinica za *ATFM* izrađuje godišnje izvještaje o kvalitetu *ATFM*, na osnovu podataka o:
  - (a) uzrocima *ATFM* mjera;
  - (b) uticaju *ATFM* mjera;
  - (c) pridržavanju *ATFM* mjerama;
  - (d) doprinosu učesnika iz člana 1 stav 3 ove regulative optimizaciji ukupnog efekta na mrežu.
2. Države članice obezbjeđuju da centralna jedinica za *ATFM* uspostavi i održava arhivu sa *ATFM* podacima iz člana 6 stav 5 ove regulative, planovima leta, operativnim dnevnicima i odgovarajućim povezanim podacima. Podaci iz stava 2 ovog člana, čuvaju se dvije godine od dana njihovog podnošenja i na raspolaganju su Komisiji, državama članicama, *ATS* jedinicama i operatorima. Navedeni podaci su na raspolaganju koordinatorima aerodroma i operatorima aerodroma, kao pomoć u njihovoj redovnoj procjeni deklarisanog kapaciteta.

Zahtjevi sigurnosti

Član 13

Države članice obezbjeđuju da se sprovodi procjena sigurnosti, obuhvatajući identifikaciju opasnosti, procjenu i umanjenje rizika, prije uvođenja bilo kakve značajne promjene u *ATFM* sisteme i postupke, uključujući procjenu procesa upravljanja sigurnošću koji se odnosi na cijeli radni vijek upotrebe sistema za upravljanje vazdušnim saobraćajem.

Dodatni zahtjevi

Član 14

1. Države članice obezbjeđuju da je osoblje učesnika iz člana 1 stav 3 ove regulative, koje je uključeno u aktivnosti *ATFM*:
  - (a) upoznato sa odredbama ove regulative;
  - (b) adekvatno obučeno i kompetentno za obavljanje svojih poslova.
2. Države članice preduzimaju neophodne mjere da obezbijede da učesnici iz člana 1 stav 3 ove regulative koji su odgovorni za obavljanje *ATFM* funkcija:
  - (a) izrađuju i održavaju operativne priručnike koji sadrže potrebne instrukcije i informacije, omogućavajući svom operativnom osoblju primjenu odredbi ove regulative;

- (b) obezbjede da su ovi priručnici dosljedni, dostupni i ažurirani, kao i da njihovo ažuriranje i distribucija podliježu odgovarajućem upravljanju kvalitetom i dokumentima;
- (c) obezbjede da su radne metode i operativne procedure usaglašene sa ovom regulative.

Kaznene odbredbe

Član 15

Države članice propisuju pravila o kaznama koja se primjenjuju na povredu odredbi ove regulative i preduzimaju sve neophodne mjere kako bi se obezbijedilo njihovo sprovođenje. Propisane kazne moraju biti djelotvorne, srazmjerne i odgovarajućeg karaktera. Države članice obavještavaju Komisiju o ovim odredbama najkasnije do 26.09.2011. godine, i bez odlaganja je obavještavaju o svim daljim njihovim izmjenama i dopunama.

Stupanje na snagu i primjena

Član 16

Ova regulativa stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Ova regulativa se primjenjuje od 26. septembra 2011. godine.

Ova regulativa je u cjelosti obavezujuća i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

U Briselu, 25.03.2010. godine

Za Komisiju
Predsjednik
Žoze Manuel BAROZO

PRILOG

Lista ICAO odredbi u vezi sa upravljanjem protokom vazdušnog saobraćaja

1. Poglavlje 3. stav 3.7.5 (Upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja) Aneksa 11 Čikaške konvencije — Usluge u vazdušnom saobraćaju (14. izdanje, jul 2016. godine, uključujući amandman br. 50A).
2. Poglavlje 3 (Kapacitet ATS sistema i upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja) ICAO dokumenta 4444, Postupci za usluge u vazdušnoj plovidbi — Upravljanje vazdušnim saobraćajem (*PANS-ATM*) (16. izdanje, 2016. godina, uključujući amandman br. 7A).
3. Poglavlje 8.3 (Izuzeća od dodjeljivanja *ATFM* slotova) ICAO dokumenta 7030, Evropski (*EUR*) regionalni dopunski postupci (5. izdanje, 2008. godina).
4. Poglavlje 8.4 stav 1. tačka c) (Poštovanje *ATFM* mjera od strane operatora vazduhoplova) ICAO dokumenta 7030, Evropski (*EUR*) regionalni dopunski postupci (5. izdanje, 2008. godina).
5. Poglavlje 2, stav 2.3.2 (Izmjene u *EOBT*) ICAO dokumenta 7030, Evropski (*EUR*) regionalni dopunski postupci (5. izdanje, 2008. godina).